

Čas diskontinuity

PhDr. Petr Nesvadba, CSc.

Když se snažím studentům zpřítomnit řecké přesvědčení, že člověk je „**zoon logon echon**“ – tedy bytost, která je schopná naslouchat řádu světa, porozumět mu a promítnout jej do smysluplnosti svého myšlení, řeči i konání, kladu si otázku: Prožíváme i my náš svět jako „mající logos“?

Obávám se, že stále více žijeme ve **světě totálního nesouvisení**. V nepřetržitém toku okamžiků jako bychom rezignovali na porozumění nejen světu jako celku, ale i svému vlastnímu životu, jeho hybným silám, smyslu a cíli. Vše se rozpadá do **série okamžiků**, které jsou tak prchavé, že není čas se jich dobrat, natož je dostat pod kontrolu. Mnohdy se nelze ani vydat po jejich stopách – neboť se ukazují být pouhými přeludy, nepoukazujícími k ničemu trvalému...

Vidíme, slyšíme, zažíváme a myslíme toho spoustu. Mnohem více, než Řekové. Ale víme, **CO** vidíme, slyšíme, zažíváme a myslíme? Mít obraz, prožitek či myšlenku předpokládá totiž uchopit určitou **JEDNOTU**! Ve světě přetržených souvislostí však nemáme obrazy, ale pouhé mžiky; nemáme hlubinné prožitky, ale prchavé emoce; nemáme pojmy, ale povrchní asociace. Neznají slova, ale výkřiky, hesla a loga – tedy konvenční symboly, jimž legitimitu dodává nikoli korektnost obsahu, nýbrž **působivost formy**.

Jistě, v dějinách vždycky byly prvky diskontinuity – ale ty byly vyvažovány určitými jistotami, vědomím **bazálních souvislostí a pilířů smyslu**. (Post)moderní člověk prožívá svět jako tříšť útržků něčeho, co možná bylo (či kdesi je) celistvým příběhem, ale ten je mu nedostupný! Hrabe se v úlomcích, nemaje představu, z čeho byly odlomeny... Jak si má uvědomit, že je něco špatně, když netuší, že by to mohlo (mělo?) být jinak?

Nejdramatičtější důsledkem absurdního a nelogického světa je to, že v diskontinuitě, v níž neexistuje trvání, nelze ani rozlišit mezi **dobrem a zlem**! Aby tuto diferenci mohl vést, musí totiž člověk při určitém dění či lidském konání **prodlévat**, po určitý čas je vnímat, zkoumat a interpretovat – teprve pak lze zaujmout hodnotící soud! Roztříštěnému světu odpovídá i roztržitě lidské nitro, v němž úlohu skutečné hlubinné a zodpovědné morální reflexe převzalo povrchní **moralizování**. „Přilepení“ pouhé vnější etikety je přesně to, co v daném okamžiku stačí; příště už bude přece všechno jinak! Vše je zaměnitelné, záleží na momentálním kontextu využitelnosti...

To, co řešil Nietzsche jako osudový problém moderního lidství, obstará dnes mašinerie okamžikovosti. Ano, již jsme vskutku „**mimo dobro a zlo**“ – protože jsou si již rovny. Rozlišovat mezi nimi ztrácí stále více na významu, neboť si tak rychle vyměňují místa, že je nestačíme ani zaznamenat, natož se nad nimi pozastavit a položit si otázku po jejich kořenech a mezích platnosti. I **pravda a lež** vyměňují si v našem světě nepřetržitě svá místa, takže ztrácíme důvěru, směřuje-li naše poznání k pravdě, nebo se točí v osidlech omylů a lží. Záleží na tom ale vůbec??

Svět, v němž nenalzáme smysluplné trvání, je světem krajně **nebezpečným**. Cokoli v něm lze totiž vytrhnout ze souvislosti a buď to následně zveličít a udělat modlou (třeba Vůdce, Stranu či Národ), nebo to naopak dehonestovat, ponížít a zničit (například Židy nebo „kulaky“).

Nepřestávejme proto děkovat za **jistotu Boží přítomnosti** ve světě, v dějinách i v našich srdcích! Je to ta nejzazší garance trvání, směřování a smyslu...